

KPI-brief

เกาะสนามงานสัมมนา

สัมมนาวิชาการ

ประจำปี พระปกเกล้าศึกษา 2566

สัมมนาวิชาการพระปกเกล้าศึกษา ประจำปี 2566 เรื่องราวประวัติศาสตร์ และการเมือง การปกครอง ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยมีวิทยากร 4 ท่าน ร่วมนำเสนอผลงานวิจัยและแลกเปลี่ยนความรู้ 4 งานวิจัย อันประกอบไปด้วย

1. การศึกษาบทบาทของผู้แทนราษฎรภาคเหนือ
ชุดแรกในสายธารประวัติศาสตร์การเมืองไทย
หลังปฏิวัติ พ.ศ. 2475

โดย นางสาวปฐมาวดี วิเชียรนิษฐ์
นักวิชาการ สถาบันพระปกเกล้า

2. แนวคิดความเป็นผู้แทนทางการเมืองและ
การปรับใช้ในเมืองไทย

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนัส
ปิยะกุลชัยเดช อาจารย์ประจำสาขาวิชา
รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช

3. สตรีสยามกับการประกอบอาชีพยุคใหม่ในช่วง
เปลี่ยนผ่านสมัยรัชกาลที่ 7

โดย นางฉัตรบงกช ศรีวัฒนสาร
นักวิชาการผู้ชำนาญการ สถาบัน
พระปกเกล้า

4. การพัฒนาระบบชลประทานของสยามใน
รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
พ.ศ. 2468-2477

โดย นายคิวดิลป์ จัยเจริญ นักวิชาการ
สถาบัน อานาบริเวณศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

06
2566

1

“การศึกษาบทบาทของผู้แทนราษฎรภาคเหนือ ชุดแรกในสายธารประวัติศาสตร์การเมืองไทย หลังปฏิวัติ พ.ศ. 2475”

โดย นางสาวปฐมาวดี ได้กล่าวถึง งานวิจัยเรื่องนี้ว่า เกิดขึ้นจากการตั้งคำถามต่อบทบาทของผู้แทนราษฎรในห้วงเวลาที่สยามกำลังเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 หากย้อนกลับพิจารณาในแง่มุมทางประวัติศาสตร์ ต่อมาเมื่อมีการเปิดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองไทย จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจอย่างมากว่า ผู้แทนราษฎรเหล่านั้นจะมีบทบาทอย่างไร งานวิจัยชิ้นนี้ที่มุ่งศึกษาบทบาทผู้แทนราษฎรภาคเหนือชุดแรกที่ดำรงตำแหน่งครบวาระนับตั้งแต่ พ.ศ. 2476-2480 จำนวน 9 คนด้วยกัน

จากการศึกษาพบว่า บทบาทของผู้แทนราษฎรในท้องถิ่นภาคเหนือแบ่งออกเป็น 2 มิติ ได้แก่

มิติที่ 1 บทบาทของผู้แทนราษฎรภายใต้บริบทของการสถาปนาระบอบการเมืองใหม่ที่มีกลุ่มรัฐบาลคณะราษฎรเป็นผู้ปกครอง ผู้แทนราษฎรภาคเหนือชุดแรกที่ได้รับการเลือกตั้งนี้ล้วนแล้วมีภูมิลำเนาจากกลุ่มอาชีพข้าราชการและตระกูลเจ้านายฝ่ายเหนือ เนื่องจากคนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่เป็นผู้เข้าถึงทรัพยากรได้มากกว่าคนทั่วไปในสังคม กล่าวได้ว่าภูมิหลังด้านอาชีพและครอบครัวมีส่วนสำคัญที่ทำให้ได้รับชัยชนะ เมื่อเข้าสู่สภาบางคนในกลุ่มนี้มีบทบาทและกระตือรือร้นที่จะ

เผยแพร่รัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะเป็นการไปแสดงปาฐกถาเรื่องระบอบใหม่ในท้องที่ของตน การจัดแปลและจัดพิมพ์หนังสือที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบใหม่แต่อย่างไรก็ตาม ในระยะต่อมามีประเด็นการขัดแย้งระหว่างผู้แทนราษฎรและรัฐบาล จึงได้สั่งให้ผู้แทนราษฎรงดไปแสดงปาฐกถา และให้เจ้าหน้าที่จากส่วนกลางเป็นผู้ไปแสดงเอง ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่าในทางปฏิบัติได้มีปัญหาในเรื่องการเผยแพร่รัฐธรรมนูญอยู่บ้าง และรัฐบาลก็พยายามเข้ามาดำเนินการให้มีเนื้อหาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

มิติที่ 2 บทบาทหน้าที่ผู้แทนราษฎรที่จะต้องเข้าไปทำหน้าที่ตัวแทนของประชาชน นั้น พบว่า ผู้แทนราษฎรในกลุ่มดังกล่าวนี้มีความกระตือรือร้นที่จะตั้งกระทู้ถามในประเด็นที่เป็นประโยชน์แก่คนในท้องถิ่น รวมไปถึงยังพบว่ามีการเขียนจดหมายเพื่อถามประเด็นสำคัญ ๆ เพื่อความยุติธรรมของคนในท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากหมุดวาระ ผู้แทนราษฎรบางคนได้เลิกเล่นการเมือง บางคนผันตัวไปลงสมัครรับเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น แสดงให้เห็นว่าการเมืองหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองได้เปิดโอกาสให้คนกลุ่มใหม่ได้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น

นำเสนอโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนัส งานวิจัยชิ้นนี้เกิดขึ้นจากการตั้งคำถามเกี่ยวกับแนวคิดการเป็นผู้แทนทางการเมือง เมื่อการเลือกตั้งถูกนำเข้ามาในประเทศไทย ผ่านหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ เพื่อศึกษาแนวคิดตะวันตกที่สอดคล้องกับแนวคิดทางการเมืองไทย และผลของการรับเอาแนวคิดความเป็นผู้แทนทางการเมืองตะวันตก และการดัดแปลงมาเป็นแนวคิดความเป็นผู้แทนไทยที่มีต่อ

“แนวคิดความเป็นผู้แทน ทางการเมืองและการปรับใช้ การเมืองไทย”

2

การออกแบบระบบการเลือกตั้งที่ปรากฏในกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 ร่างรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 และร่างรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2560

จากการศึกษาแนวคิดผู้แทนทางการเมืองและการปรับใช้ทางการเมืองไทย พบว่า ไม่ปรากฏการศึกษาหรือนำแนวคิดผู้แทนทางการเมืองแบบตะวันตกเข้ามามีส่วนในการร่างรัฐธรรมนูญ ถึงแม้ว่าจะไม่ปรากฏว่ามีแนวคิดใดเป็นหลักในการปรับใช้ทางการเมืองไทย แต่ผู้วิจัยพบว่า มีความคล้ายคลึงหลายส่วนในความรับผิดชอบของผู้แทนทางการเมืองกับแนวคิดของผู้แทนแบบอาสา อันเนื่องจากการที่ผู้แทนสามารถนำเสนอความเห็นความต้องการของพลเมืองในเขตเลือกตั้งและความพยายามของผู้ร่างรัฐธรรมนูญในการเพิ่มอำนาจให้พลเมืองในเขตเลือกตั้ง

ความแตกต่างกันระหว่างแนวคิดผู้แทนทางการเมืองกับการปรับใช้ในสังคมการเมืองไทยเกิดขึ้นเมื่อมีการนำความคิด หรือแนวคิดแบบตะวันตกมาใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความคิดทางการเมืองเนื่องจากความเป็นจริงทางสังคม (social reality) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของคนในสังคมซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละสังคม อาจจะเริ่มศึกษาโดยอาศัยแนวคิดผู้แทนแบบอาสาเนื่องจากมีความใกล้เคียงกับที่ปรากฏในสังคม

3 “สตรีสยามกับการประกอบอาชีพยุคใหม่ในช่วงเปลี่ยนผ่านสมัยรัชกาลที่ 7”

นำเสนอโดย นางฉัตรบงกช งานวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษาอาชีพของสตรีสยามในช่วงเปลี่ยนผ่านในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (ระหว่าง พ.ศ. 2468-2477) โดยศึกษาถึงบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม จากนโยบายของรัฐและหลักสูตรทางการศึกษาสู่ความทันสมัยว่าส่งผลต่อการประกอบอาชีพของสตรีสยามที่เปลี่ยนแปลงไป

การศึกษาเรื่องนี้คำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมอันเป็นหัวใจสำคัญที่ส่งผลสืบเนื่องมาจนปัจจุบัน และมุ่งเน้นที่อาชีพ “นักเขียนสตรี” เป็นหลักเพราะสามารถวิเคราะห์ได้จากงานเขียนที่เป็นลายลักษณ์อักษรเท่าที่จะศึกษาได้ในระยะเวลาจำกัด จากการศึกษาพบว่า ในช่วงเปลี่ยนผ่านสมัยรัชกาลที่ 7 รัฐมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาทั้งภายในและภายนอกประเทศ แม้ว่าในระยะแรกสตรีจะได้รับความรู้จากวิชาการเรียนและการคร่ำมาสู่ความเป็นกุลสตรีที่ได้รับการศึกษาในระบบของการศึกษามัยใหม่ และมีโอกาสในการประกอบอาชีพนอกบ้านน้อยกว่าบุรุษก็ตาม และสตรีที่ได้รับการศึกษามักมีอาชีพครูและ

พยาบาลเป็นส่วนใหญ่ อนึ่ง อาชีพนักเขียนและนักหนังสือพิมพ์สตรีนับว่าเป็นการแสดงภูมิปัญญาของสตรีและการเลื่อนสถานภาพของสตรีให้ทัดเทียมกับบุรุษมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ปรากฏการณ์การเกิดนักเขียนสตรีรุ่นบุกเบิก ในสมัยรัชกาลที่ 7 เช่น หม่อมเจ้าหญิง พูนพิศมัย ดิศกุล, หม่อมหลวง นุพผา นิมมานเหมินทร์ (ดอกไม้สด) เป็นต้น ในยุคนี้เมื่อสตรีได้รับโอกาสศึกษาวิชาเฉพาะทางต่างๆ ทำให้สตรีประกอบอาชีพยุคใหม่ได้อย่างเท่าเทียมกับบุรุษในเวลาต่อมา

“การพัฒนาาระบบชลประทานของสยาม ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2468-2477”

นำเสนอโดย นายศิวศิลป์ งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาการจัดการและการพัฒนาการชลประทานของสยามในช่วงปลายทศวรรษ 2460 ถึงทศวรรษ 2470 โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษานโยบายและข้อถกเถียงและข้อจำกัด สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลต่อนโยบายและแผนงานการพัฒนาการชลประทานในสมัยรัชกาลที่ 7

จากการศึกษาพบว่า การดำเนินนโยบายและการพัฒนาด้านการชลประทานในรัชสมัยรัชกาลที่ 7 เป็นการดำเนินงานการพัฒนาการชลประทานที่มีความต่อเนื่องมาจากรัชสมัยก่อนหน้านั้น (รัชกาลที่ 6) โดยอยู่ในความรับผิดชอบของกรมชลประทาน กระทรวงเกษตรราธิการ อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาดังกล่าวมีอุปสรรคหลายประการในการดำเนินแผนงานการชลประทาน 4 ประการ

1. ผู้กำหนดนโยบายมีความไม่มั่นใจต่อผลตอบแทนที่จะได้รับจากการลงทุนในการลงทุนด้านการชลประทาน
2. สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงาน ทำให้การลงทุนในงานชลประทานติดขัดเสมอ
3. การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมักเกิดปัญหาความไม่เข้าใจระหว่างกันเสมอ ทำให้การดำเนินงานไม่ราบรื่นอย่างที่ควรจะเป็น
4. ปัญหาความไม่เข้าใจวิทยาการสมัยใหม่และปัญหาการครอบครองที่ดิน ทำให้ราษฎรไม่สนใจร่วมพัฒนาการชลประทานในพื้นที่เพาะปลูกของตนเท่าที่ควร จากปัจจัยต่างๆ จึงส่งผลให้การพัฒนาการชลประทานในรัชสมัยรัชกาลที่ 7 จึงดำเนินไปอย่างล่าช้าและใช้เวลานานในการดำเนินการแต่ละโครงการ

จากทั้ง 4 งานวิจัยนี้ แสดงให้เห็นถึงเรื่องราวประวัติศาสตร์ และการเมืองการปกครองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว อันสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดการเมืองการปกครอง สภาพปัญหาการจัดการแก้ไขในห้วงเวลาเหล่านั้น อันจะทำให้ในยุคปัจจุบันสามารถเข้าใจบริบทในครั้งอดีต และนำวิธีการศึกษาหรืออื่น ๆ จากเรื่องราวประวัติศาสตร์ 4 งานวิจัยนี้มาศึกษาเข้าใจประวัติศาสตร์ ปรับใช้กับปัจจุบัน และต่อยอดความรู้ต่อไป

CONTACT US

KPI-brief

LINE Official
สำนักส่งเสริมวิชาการสุโขทัย

วันเวลา : 4 กุมภาพันธ์ 2566 เวลา 13.00 - 16.00 น.
สถานที่ : ห้องสามศร 2 ชั้น 4 อาคารรั้วพวงสนธิ พิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
จัดโดย : พิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
วิทยากร : 1. นางสาวปฐมาวดี วิเชียรมิตย์
2. ผศ.ดร.วนัส ปิยะกุลชัยเดช
3. นางฉัตรบงกช ศรีวัฒนสาร
4. อาจารย์ศิวศิลป์ จุ้ยเจริญ

ผู้ดำเนินรายการ : นายปุรวิชัย วัฒนสุข
ผู้สรุป : นางสาวปฐมาวดี วิเชียรมิตย์
ผู้ออกแบบ : นายรัชชต์ลล รัตนวิเชียร